

I

Predné koleso zapadne do drážky v koľajnici. Ester otočí riadidlá, ale je neskoro. Pádu sa už asi nevyhne. Koleso sa otáča v drážke, bicykel sa prevrhne a ona zoskočí, zopár krokov pobehne, aby ne-stratila rovnováhu, pošmykne sa a takmer pristane na zadku, ale nakoniec sa udrží na nohách. Bicykel zarachotí o kamennú dlažbu. Určite to vyzerá hlúpo, pomyslí si. Z ticha na zastávke je zrejmé, že ju všetci cestujúci sledujú. Zostane stáť a oprašuje si šaty, hlavu nezdvíha, ani sa na nich nepozrie.

Vtom akási ruka zodvihne jej bicykel. Zelený rukáv. Uniforma. Je to vojak. Ponad plece mu mieri hlaveň pušky, priamo na ňu. Ester meravo hľadí do okrúhleho otvoru hlavne. Vojak niečo hovorí, ona to však nevníma. Vojak sa nakoniec narovná, hlaveň zamieri do vzduchu. Ester si vezme bicykel a poďakuje, najprv po nórsky, potom po nemecky a nakoniec po anglicky. To posledné ho pobaví. Po nemecky jej odpovie: „Nevidíte, že som Nemec?“ Smeje sa. Je to čudný smiech. Zo širokých úst mu vychádzajú krátke piskľavé zvuky, ako keď škrípe koleso. Vyzerá milo. Nevinne, pomyslí si Ester. Trochu hlúpo. Keby len vedel, ku komu je taký galantný.

Ester položí ľavú nohu na pedál, odrazí sa, sadne si na bicykel a vezie sa k Zámockému parku, dozadu sa neobzerá. Keď sa blíži ku križovatke pri ulici Parkveien, pribrzdí, ale žiadne auto neprichádza. Zabočí doľava, šliape do pedálov, obíde park, musí pribrzdiť pred mužom, ktorý prebieha cez cestu, a potom pokračuje s vetrom vo vlasoch až na Ulicu Svena Bruna. Dole kopcom brzdí. Spomalí ešte viac, aby vybrala pravotočivú zákrutu na Pilestredet. Mraky sa popretŕhajú a do tváre jej zasvieti slnko. Slabé, októbrové. Letmo hodí zrak na svoju sukňu, zbadá flak. Vytiahne si ju vyššie, nohy sa jej odhalia až nad kolená, začuje viachlasné pískanie. Otočí hlavu. Na rohu zbadá pokrikovať dvoch nemeckých vojakov. Znovu takmer

stratí rovnováhu, ale udrží sa a sukňu spustí. Ozve sa ďalšie pískanie. Zahne do dvora, zabrzdí, zide z bicykla a oprie ho o stenu. Dýcha s otvorenými ústami a počúva. V hlave počíta. Zároveň nazrie do dvora na haldy mokrého lístia a zacíti pach zhoreného uhlia. Z jedného kontajnera na druhý preskočí straka, zatrepoce krídlami a zmizne. Ester zadrží dych, aby počula všetky zvuky. Pri bráne sa však nič nedeje, nepočutí žiadne kroky. Ani na dvore. Rýchlo sa poobzerá a vykročí k najbližšiemu kontajneru a k tehlám, ktoré ležia pri stene. Zadrží dych, aby necítila kyslý zápach kontajnera. Potom si rýchlo vyzuje topánku a vyberie z nej papiere. Schová ich pod tehly, topánku si obuje a snaží sa rýchlo zmiznúť.

Teraz sa jej šliape ťažšie. Mala si to hneď namieriť ku Kirkeristen, veď na odovzdanie papierov by mala ešte celý deň. Rozmýšľala však prakticky, že papiere treba odovzdať a že Pilestredet má po ceste. Že zájde najprv tam. Teraz však na ňu dolieha úzkosť. Strach, že nebude mať dosť času. Na uliciach je málo ľudí. Je skoro ráno. Ester si všíma všetky hodiny: nad hodinárstvami, na kostolných vežiach, na reklamnom logu Freia. Snaží sa myslieť na niečo iné. Prejde po ulici Apotekergata a zahne k námestiu Stortorget. Veľkou rýchlosťou sa blíži k domu, jej zrak priťahujú hodiny na veži. Na rohu pri obchode s porcelánom zoskočí z bicykla, rýchlo sa poobzerá na obe strany a prebehne cez cestu. Keď pred obchodom uvidí mužov v uniformách, náhle zastane. Sekundu nehybne stojí, potom kráča ďalej, bicykel tlačí popri výkladoch, pomaly, aby nevybudila pozornosť. Dole kopcom stláča ručnú brzdú. Jeden z uniformovaných mužov vylepuje na výklad plagát, prechádza po ňom dlaňou a s výsledkom je spokojný. Odstúpi nabok.

Judisches Geschäft.

Ester prižmúri oči a prečíta si plagát ešte raz. A ešte raz. Vtedy sa ozvú z obchodu hlasné výkriky. Muža v civilnom oblečení – je to ocko – vyvlečú cez dvere. Chlap v čiernej uniforme ho ťahá so sebou, Ester sa mlčky prizerá. Vykrikujú po nórsky. Prikazujú mu, aby bol pokojný, hoci sa vôbec nehýbe. Iba vyzerá zmätený. Sako má rozhalené a hlavu holú, klobúk drží v ruke. Keď ho policajt pustí, zakopne. Najprv spadne na kolená. Vstane a snaží sa oprášiť si z kolien špinu. Druhý policajt ho znovu zdrapí a tlačí ho do zadnej časti policajného auta, ktoré stojí pri chodníku. Zadné dvere sa zabuchnú. Akoby ho zožrala železná papuľa.

Za zamrežovaným oknom uzrie Ester otcovu tvár. Jeho vlasy, jeden pramienok na čele a okuliare. Vtedy ju zbadá aj on. Vymenia si pohľady. Za zamrežovaným oknom sa zjaví jeho ruka. Ester zavrie oči a ľutuje, že sa pozerala. Poníženia ho chcela uchrániť.

Preto ani nepočuje, keď policajt zakričí. Chlap v čiernej uniforme ukazuje prstom. Ona nechápe. Jednou rukou sa pustí riadiel na bicykli. Ukáže na seba. Ja?

„Ty, áno!“

Ester stojí ako ochromená. Nezmôže sa na nič iné, iba tam nehybne stojí a hľadá na chlapa, ktorý rozhadzuje rukami. Vtedy pochopí.

„Odstúp!“

Policajné auto chce cúvať a ona mu stojí v ceste.

So sklonenou hlavou preloží bicykel na chodník. Blatníky zachotia. Auto sa pohne smerom k východnej železničnej stanici, zabočí za roh a vytratí sa. Ester sa obzrie ponad plece. Pred obchodom ešte stále stojí skupinka policajtov. Jeden z nich odháňa zvedavcov, ďalší zapečatuje vchodové dvere reťazou a zámkom, tretí maľuje niečo na dvere bielou farbou. *Zavreté (Žid)*

Ester sa dostane na ulicu Torggata a zastane. Netuší, kam má ísť. Cyklista za ňou do nej takmer narazí, zahreší a obíde ju. Ester sa obzerá. Svet je ako predtým. Po chodníkoch kráčajú ľudia sem a tam. Pred vchodom do jedálne Christiania Dampkjøkken zametá chodník nejaká žena. Kaderník vyloží pred dvere tabuľu. Takýto pocit má človek, keď zomrie, pomyslí si. Človek zomrie, ale svet sa nestará. Človek zomrie a niekto žuje praclík. Ester kráča ďalej s rukami na riadidlách a cíti len, že jej je zima. Oprie sa bokom o bicykel, pustí riadidlá. Ruky sa jej trasú. Stojí pred obchodom, ktorý má na streche reklamu na Tenor, pastilky na hrdlo. Z pasáže pod Ľudovým divadlom vyjde žena s nákupnou taškou. Ester tú zdatnú ženu zaznamená vo svojom zornom poli, pozná ju. Jej knísavý chôdzu, vystretú ruku, ktorou akoby si udržiavala rovnováhu, a podivný klobúk. Je to Ada, ktorá býva na chodbe oproti nej.

Ada ju chyť za ruku a vraví, že nesmie ísť domov. Ester odpovedá automaticky. Vie o tom. Bola tam, keď prišli dnes ráno. Ada sa poobzerá, či ich niekto nepočúva. „Máš kam ísť?“ zašeptá. „Aby si sa vyhla polícii?“

Ester rozmýšľa, prikývne. „Myslím, že áno.“

Ada ju objíme. Jej telo je veľké a mäkké. Ester pri objatí nedokáže zabrániť pádu bicykla. Zohne sa a zodvihne ho, znovu prikývne a ubezpečí ju: „Viem, kam pôjdem.“

II

Keď šliape do pedálov, počuť vrzganie. Uelandova ulica je strmšia, Ester však zostane sedieť. Šliape silno oboma nohami. Blíži sa ku kasárňam, kde stoja nákladné autá a nemeckí vojaci. Pozrie sa na predné koleso a blatník, ktorý sa skrivil. Pedál sa zachytáva o reťaz zakaždým, keď naň stúpi. Doteraz si to nevšimla, muselo sa to stať na Youngovom námestí, keď sa objímala s Adou a bicykel sa zvalil. Je jej teplo, šliape do kopca. Ide jej to čoraz pomalšie. Nechce však z bicykla zísť, nechce zastať pred vojakmi.

Konečne je na vrchu, teraz to už ide ľahšie. Prechádza popri monumentálnom schodisku, stromy na Sankthanshaugene majú červené koruny. Zabočí doľava. Ešte jedno stúpanie, potom znovu dole kopcom. Dotlačí bicykel až do dvora.

Vyjde po schodoch a zabúcha na dvere bytu na prvom poschodí. Tri razy rýchlo a po malej prestávke krátko a potom silno s dlhšími prestávkami.

Vnútri je úplne ticho.

Konečne počuť otočenie zámkom, dvere sa otvoria a stojí tam Åse s dievčatkom na rukách. „Je to Ester,“ zakričí Åse cez plece a drží dvere otvorené.

V iný deň by Ester rozprávala detskou rečou, uštipla malú Turid na líčku a pošteklija ju. Nie však dnes. Vojde dnu a odhodí topánky. „Ester?“

Nedokáže sa hneď pozrieť do ustarostených očí svojej priateľky. Ide preto do kuchyne. Tam stojí Gerhard. Vyzerá, akoby sa chystal von, má na sebe pumpky a vlnený pulóver.

Gerhard vyberie zo skrine hromadu novín, ktoré vyzerajú, akoby ich tam práve niekto odpratal. „Vystrašila si nás,“ povie a vyberie kufrík, položí ho na stôl a vloží doň noviny.

Ester chytí jednu do ruky. Číta, ale text nevníma. Všimla si len to, že noviny vyzerajú ináč. Sú bez titulu.

„Kam zmizol názov novín?“
„Rozhodli sa ho odstrániť.“
„Prečo?“
„Pre to nové rozhodnutie. Trest smrti.“
„Myslia si, že riskujem menší trest smrti, keď budem roznášať noviny bez titulu?“

Gerhard pokrčí plecami. „Ak ťa chytia, máš argument. Netušila si, že roznášaš noviny.“

Ester klesne na kuchynskú stoličku a hľadí do zeme. Ešte stále na sebe cíti Āsine oči.

„Ester, čo je?“

Zhlboka sa nadýchne. „Odviedli môjho otca.“

Tak je to vyrieknuté. Katastrofa je oznámená.

V kuchyni zavládne ticho.

„Nemci?“ ozve sa Gerhard.

„Garda a polícia. Zatykajú židov. Prišli k nám dnes ráno a chceli ocka odvieŤ, ale nebol doma. Prespával v obchode, odkedy sa začalo toto drancovanie. Ponáhľala som sa, aby som mu to povedala. Ale nestihla som to. Musela som sa pozeráť, ako ho zatykali. Zavreli obchod. Zavreli ho reťazou.“

Všetci mlčia. Ester cíti, že ju to ticho, súcit a bezradnosť rozčulujú.

„Vyhadzujú nás z bytu. Mama odišla k babičke a ja nemôžem zostať doma.“

Obaja na ňu iba nechápavo hľadia.

„Je to pravda. Vyhodili nás. Teraz je to už aj tu ako v Nemecku.“

Āse podá dieťa Gerhardovi. Čupne si a položí ruky Ester na kolená.

„Môžeš bývať tu.“

Ester potrasie hlavou.

Āse nalieha. „Môžeš tu bývať. Nikto ťa tu nepozná, nikto nevie, že máš židovský pas.“

Ester potrasie hlavou. „Potom prídu aj sem a odvedú aj vás.“ Hoci obe vedia, že je to pravda, takéto odmietnutie znie drsne. Dodá: „Navyše bývať vedľa tábora plného Nemcov by bola každodenná nočná mora.“

„Môžeš tu zostať, aspoň kým sa nerozhodneš.“ Āse vstane a vezme dievčatko na ruky.

Gerhard zavrie kufrík so správami z Londýna. Zostane stáť, ako by tuho rozmýšľal, a nakoniec povie: „Bude fajn, ak tu s Āse zopár dní ostaneš, ja musím ísť preč.“

Zostať tu zopár dní, uvažuje Ester, ale čo ďalšie dni? Čo zvyšok života?

„Ale možno by si zajtra nemala roznášať noviny.“

Ester potrasie hlavou.

Āse sa zapojí. „Môžem zajtra vziať kufrík namiesto nej.“ Obráti sa k Ester. „A ty môžeš dávať pozor na Turid.“

„Nie, Āse. Moja spojka ťa nepozná.“

„Ester má pravdu,“ povie Gerhard. „Spojka si bude myslieť, že to je provokácia, ak sa tam objavíš ty alebo niekto iný. Nemá to zmysel.“

Āse prikývne. Chápe. „Ale zostaneš aspoň dozajtra?“

Ester prikývne. „Zostanem.“

Āse povie, že ide iba prebaliť malú.

Ester sa opýta, či to nemôže urobiť ona. „Chcem myslieť na niečo iné.“

Prenesie dievčatko do detskej izby, opatrne ju položí na prebalovací pult. Tvárička sa usmieva, nožičky nemotorne kopú do vzduchu a neuveriteľne malé pršteky chytajú Ester za ukazovák. Malá je štekľivá. Robí čudné grimasy a ukončí ich radostným výkrikom.

Plienka je tvrdá a mokrá. Ester jej ju vyzlečie a z police pod stolom vyberie novú. Napudruje jej zadoček a zabalí ju. Počuje, ako si Āse a Gerhard niečo šepkajú.

Ester vezme malú na ruky, dieťa sa na ňu bezzubou usmieva.

Ester počúva, aj keď nechce. Hlasy zvonka sú ostrejšie.

Hádajú sa, pomyslí si. Napadne jej, že o nej a zrazu ľutuje, že prišla. Ľutuje, že svoje problémy hádže na týchto dvoch, ktorí majú dosť vlastných.

Opäť nastane úplné ticho.

Potom sa Āse snaží rozprávať normálnym hlasom. Teatrálne, pomyslí si Ester, ktorá pozná takmer všetky nuansy Āsinho hlasu. Āse sa pýta Gerharda, či vie, kedy sa vráti, a Gerhard odpovedá afektovaným hlasom, veď vieš, že sa ma to nesmieš pýtať. Potom počuť buchnutie dverí a napokon Gerhardove kroky na schodoch.

Ester je hotová, ale váha, či má hneď vyjsť z izby. To ticho vonku pôsobí príliš osobne. Keď nakoniec otvorí dvere, v kuchyni tečie

voda a Āse stojí otočená chrbtom. Ester si pomyslí, že plakala a teraz si umýva tvár.

Nechá priateľku na pokoji a odíde do obývačky. Položí Turid na deku, zodvihne hrkálku. Zahrká ňou nad usmiatou tváričkou. Zaznamená pohyb vo dverách. Stojí tam Āse so zatahnutou tvárou a duchom neprítomná.

Ester sa jej opýta, či môže na ulici pokojne prechádzať okolo Nemcov, či sa vôbec môže pokojne prechádzať po ulici.

„Prečo sa na to pýtaš?“

„Pretože nikoho krajšieho, ako si ty, nepoznám. Myslím, že Nemci okupujú našu krajinu len preto, aby ťa chytili.“

Vymenia si pohľady. Āse sa smutne usmeje a podíde k nej a dieťaťu.

III

Keď Ester konečne v kuchyni začuje ruch, potiahne šnúрку a pustí ju. Roleta s rachotom vyletí hore. V izbe je však naďalej tma. Vonku je ešte šero, nie je noc ani deň. Októbrové ráno. Spustí nohy na podlahu. Chvíľu zostane sedieť a hľadá do prázdna, potom vstane, pozbiera šaty z kresla a ide do kuchyne.

Āse sedí pri kuchynskom stole a dojí Turid.

„Spala si dobre?“

„Bohužiaľ, celú noc som oka nezažmúřila.“ Ester prejde k umývadlu a napustí si vodu do pohára. Pohár položí a díva sa do steny. Nechce nahlas vysloviť to najťažšie: že keby prišla na Kirkeristen skôr, mohlo byť všetko ináč. Stále robí niečo zle. Potom si však všimne, že Āse na ňu uprene hľadá. „Čo sa deje?“

„Veď si úplne mimo, čo si nepočula?“

„Čo ťi som nepočula?“

„Povedala som, že som zohřiala náhradkovú kávu.“

Ester sa usmeje a poďakuje. „Vieš, nikdy mi veľmi nechutila ani skutočná káva.“

Predstavuje si otcov pohľad cez mrežu na železných dverách. Ten pohľad ju mátal celú noc.

Āse jej podá džbán s teplou vodou. Ester si ho vezme so sebou